

# MIRE KÖLT A FŐVÁROS?

— A klerikális Budapest. —



(s.—c.) Annak a félve emelkedő, megalkuvásokon nyargaló liberálisizmusnak, mely a mi székesfővárosunk politikáját oly nagyon jellemzi, számos botlása és félrecsuszása közül egyike talán a legszögynelni valóbbaknak: a klerikális körök érdekei előtt való alkotások hosszú láncolata vár sürgős kielégítésre, de a gyönyörű programm félbetörök, vágyak és remények tárgya marad, a jobb jövő nehezen várt záloga, mert — kevés a pénz. Ily körülmények közt — nem tagadva meg mindazonáltal az elismerést ott, ahol az megilleti, a Bárczy-rezsimtől, amely tényleg friss szellemet hozott várospolitikánkba — a legkeményebb kritikával kell kisérnünk az egyházi érdekekkel szemben megnyilvánuló bőkezűséget, az improduktív célokra való milliós pénzkidobálást.

A magyar közéletnek egyik legkárosabb és legveszedelmesebb kórsága a folyton előnyomuló, tulhatalmas klerikálizmus, amelyet még állami önkormányzati hatóságaink is erejükön felül és jobb ügyhöz méltó vetélkedéssel pártfogolnak. Ez alól a destruktív irányzat alól a főváros sem tudja, vagy nem akarja magát kivonni. Az állami politikában hangos kleruspártoló tenor élénken visszhangzik a főváros költségvetéseiben. A klerikálizmus nagy térhódítását jelzik azok az évről-évre emelkedő összegek, amelyeket a főváros vallási, egyházi célokra költ.

Budapest vallásügyi, egyházi célra költött kiadásai az utolsó három évben a következőképen alakultak:

	1911-ben	1912-ben
Vallásügyi kiadások . . . . .	806.649 kor.	929.310 kor.
Egyházak építése és nagyobb javítására esz- költött kiadások . . . . .	290.318 »	513.635 » *)
Összesen . . . . .	1,096.967 kor.	1,442.945 kor.

A múlt évre, 1913-ra az összes egyházi célú költségvetési kiadás

\*) 55 ezer kor. póthittel együtt, melyből 50 ezer kor. a dominikánusoknak 1909-ben megszavazott 200 ezer kor. templomépítési segély részlete.

előirányzat 1.630,126 koronát tesz ki. Ezen összkiadást a következőképen részletezi a költségvetés:

### Vallásügyi kiadások:

A róm. kath. egyházi személyzet járandóságai . . . . .	197.296 kor.
A gör. kath. „ „ „ . . . . .	11.000 »
Plébániák házbére . . . . .	86.664 »
Plébániák vizdíja . . . . .	1.700 »
Segélyelt egyházi és hitoktatói célokra . . . . .	630.000 »
Különfélék . . . . .	27.050 »
Összesen . . . . .	954.010 kor.

### Egyházak építése és nagyobb javítása:

A Szent-István-bazilika építése . . . . .	255.216 kor.
Plébániatemplomok építése . . . . .	150.000 »
Plébániák nagyobb helyreállítása . . . . .	94.000 »
Az istenhegy Szt.-László-kápolna helyreállítása . . . . .	28.000 »
Az Angolkisasszonyok templomépítő segélye . . . . .	50.000 »
A Szt. Domokosrendiek templomépítő segélye . . . . .	25.000 »
A pesti aut. orth. izrael. hitközs. templomépítő segélye . . . . .	25.000 »
A budapesti ref. egyház templomépítő segélye . . . . .	7.500 »
660.316 »	
Szt.-Rókuskápolna belső helyreállítása . . . . .	5.800 »
A Vörösmarty-utcai skót ref. iskola építő segélye . . . . .	10.000 »
676.116 kor.	
Vallásügyi kiadások . . . . .	954.010 kor.
Egyházak építése és javítása . . . . .	676.116 »
Összesen . . . . .	1.630.126 kor.

Tehát 1912-ben 345,981 koronával, 1913-ban pedig 187,181 koronával növekedett az egyházi kiadások az előző évhez viszonyítva.

A felsorolt kiadásokon kívül vannak Budapestnek más természetű egyházi kiadásai is. Ezek az egyházi célú alapítványok.

Van Budapest székesfővárosnak egy alapítványa, melynek rendeltetése a Szt. Rókus és Szt. Rozália napjait követő vasárnapokon tartandó istentiszteletek és hitszónoklatok díjazása. (1899-ből.)

Van egy Ferencvárosi templomépítő-alap nevű, több mint hétezer koronás alapítványa a fővárosnak, mely a ferencvárosi templom-építési segélyéből maradt le.

Egy 1280 koronás fővárosi alapítvány szolgál a zugligeti Szt. Anna kápolna fenntartására.

Vannak a fővárosnak olyan egyházi célú alapítványai, ahol az alapítványi tőkét valamely városi ingatlan helyettesíti. 1893-ban az evangélikus ref. anyaegyház pesti németajku leányegyháza részére alapítványként átengedte a főváros a Hold-utca sarkon levő 321.80 négyszögöl területű, továbbá a Hold- és Kálmán-utcák sarkán levő ugyancsak 321.80 négyszögöl területű telkeket azzal a rendelkezéssel, hogy ezeken templomon kívül paplak és bérházak építendők, melyeknek jövedelmei kizárólag egyházi jótékonyági és közoktatási célokra használandók. Ez alapítvánnyal szemben mindössze annyi ellenszolgáltatással tartozik az egyház, hogy a Bethesda kórházban a

főváros által kijelölt két beteg részére egy szobát kell fenntartani és őket ingyen gyógykezelní. Az alapítvánnyal lekötött telkek ma *millió*s értéket képviselnek.

A Katolikus női patronage-egyesület részére tíz évi ingyenes használatra átengedett a főváros alapítvány gyanánt egy 573.20 négyszögöl kiterjedésű telket a VII. kerületben, a Mexikói-úton, amely telkeknek az értéke mérsékelt becslés mellett is jól meghaladja a száz ezer koronát. Bár az alapítvánnyal támogatott egyesület jótékony célú, azonban a klerikális köntösbe öltözött jótékonyág már számtalan ízben érdemtelennek bizonyult a hatósági segélyre, amennyiben protekcionista, gyűlölködő felekezeti tendencia irányítja működésüket.

Itt kell ismertetnünk azt is, hogy a fővárosnak mely ingatlanai szolgálnak egyházi célokat. Rengeteg értéket képviselnek azok az ingatlan birtokok, amelyeket a főváros ingyenes használatra templom, felekezeti egyesületház céljából átadott a különböző egyházaknak.

Ezeket az ingatlanokat tulajdonjoga fenntartásával örök időkre átengedte a főváros, kikötvén, hogy bizonyos körülmények beálltával azok visszazállanak rá. Ezek az ingatlanok a következők:

Az ingatlan helye	Milyen célra szolgál	Terjedelme négyszögöl
I. Vár, Szt.-Háromság-tér	Mátyás templom	548'30
II. Battyányi-tér, Fő-utca	Szt. Anna templom	279'60
II. Fő-utca	Szt. Flórián templom	64'90
II. Kültelek, Rézmál, Bólyai-u.	R. kath. kápolna	457'30
III. Ujlak, Szépvölgy, Ürömi-u	Kápolna	100'30
III. Bécsi-ut, Lelkész-ut, Szépvölgy-ut	R. kath. kápolna	337'40
V. Szalay-u. 13., Kohári-u. 24., Alkotmány-u. 12.	Unitárius egyházközségnek átengedve.	600'00
VII. Rottenbiller-u. 20. 22.	Orsz. közp. kath. legény-egylet	338'06
VII. Szegényház-tér 9. 10.	Bpesti gör. kath. templom	285'32
VII. Wesselényi-u. 1. 3. 5. 7. és Dohány-u. 6. sz.	Pesti izr. hitközségnek egyházi célokra átengedve	763'15
VIII. Alföldi-u. 13.	Bpesti iparosképző prot. egylet	264'00
X. Belső Jászberényi-u., Kozlovsvári-u. 59.	Pesti ág. evang. hitközségeknek templomépítésre	327'60
X. Óhegy, Román-u. 7. és Cserkesz-u. 9.	X. ker. Neolog izr. hitközség imaháza	326'80

Ezek az ingatlanok, különösen a belső városban levők, igen nagy belső, és még nagyobb forgalmi értékkel bírnak; úgy, hogy számításunk, mellyel alacsony becslés mellett *öt millió koronára taksáljuk* a felsorolt ingatlanok összértékét, alatta marad a realitás, tekintetbe véve, milyen árak mellett történik az ingatlan forgalom az illető környéken.

A felsorolt ingatlanokon kívül vannak a fővárosnak vallásügyi célra szolgáló épületei is, melyeknek értéke a főváros vagyonelejtárában 1.234,650 koronában van felvéve. (Ami szintén nagyon alacsony érté-

kelés.) Tehát a fővárosnak óriási holt tőkái hevernek egyházi kézben lekötvé anélkül, hogy a főváros pénztárának egy fillért is jövedelmeznének.

Tekintetve véve, hogy Bécs egyházügyi kiadásai jóval kevesebbek, mint Budapest ilyen célú kiadásai, és hogy a hatalmas Berlin 1913-ban mindössze 638 márkát költött vallási és egyházi célra, megállapítjuk, hogy Budapest főváros elklerikalizálódása a fővárosi politika súlyos kórtünete gyanánt jelentkezik és nem lehetnek elég éberek a liberális és lelkiismeretes várospolitikusok ennek a fenyegető veszedelemnek a meggátlásában.